

To nam daje hkrati priložnost za spoznavanje drobnih tvrnih dokazov iz najrazličnejših področij ljudske kulture — to je premičnih predmetov. V zadnjem obdobju je to — sicer res manj prijetno delo — precej zapostavljeno. Vse preveč radi ga prepuščamo nestrokovnim zbiralcem, od njih potem kupujemo predmete, cele zbirke, za katere nimamo drugih za etnologa pomembnih pojasnil. Mislim, da je prav, da študente sproti opozarjamo na pomembnost zbiranja predmetov. Predmet vendarle ni mrtva snov. Tako kot je pesem izraz človeka, tudi za vsakim tvrnim predmetom stoji človek — njegova iznajdljivost, spretost, njegova želja, da mu je dal lepo obliko in spet človek, ki je ta predmet uporabljal v vsakdanjem življenju, morda tudi stoletja, ker pač ni bilo boljšega.

Ob lanske terenske praksi npr. v gorskih naseljih nad Jesenicami: Planina pod Golico, Prihodi, Plavški rovt so se mogli študenti seznaniti s takim načinom dela. Od otipljivih snovnih dokazov materialne kulture in načina življenja, ki se v njej zrcali, smo šele prišli do nadrobnejšega zbiranja etnološkega gradiva po vprašalnicah in sicer v enem samem kraju — na Planini pod Golico. Izkazalo se je, da je bilo delo, ki smo ga v prvih treh dneh opravljali skupinsko, koristno z več strani. Praktikantke so spoznale naselje, v grobem njegovo socialno strukturo, spoznale so ljudi, ki so si jih izbrale za svoje informatorje in so se jim zdeli najprimernejši za posamezne vprašalnice, hkrati so ob izpolnjevanju vprašalnic nadaljevale z zbiranjem in dokumentiranjem etnoloških predmetov povsem samostojno. Vsakodnevna poročanja v obliki razgovorov o tem, kaj so odkrile, je bilo motivirano iz potrebe po medsebojni izmenjavi svojih opazovanj in ugotovitev in iz bira gradivo, tudi z njim živi, zato smo od praktikantk želeli, da nam izročijo svoje terenske zapiske sistematično urejene za naš muzejski arhiv. S tem je bil spet dosežen dvojni namen: poglobljen stik z vsebino zapiskov na eni strani, kar je koristno za študente in uporabnost teh zapiskov za katerega koli etnologa.

ANKA Novak

Abstract:

Holiday field-work for students of ethnology (The Philosophy Faculty of the University of Ljubljana)
This article discusses different forms of field-work which have been carried out by students of the ethnology department of the Philosophy Faculty in Ljubljana from 1948 onwards.

dr. Niku KURETU želimo ob 70 letnici še na mnoga leta, veliko delovnih uspehov, zdravja in zadovoljstva.

Člani Slovenskega etnološkega društva in Uredništvo Glasnika SED

Ravnatelj Slovenskega etnografskega muzeja dr. Boris KUHAJ je 19. 12. 1975 prejel najvišje slovensko muzejsko priznanje — Valvazorjevo nagrado. Čestitamo!

DRUŠTVENE NOVICE

Poročilo o delu dokumentacijske komisije Slovenskega etnološkega društva

Stare resnice, ki smo jih govorili in poslušali v zvezi z delom prejšnje komisije za dokumentacijo pri Raziskovalni skupnosti slovenskih etnologov in ki jih pri delu sedanje društvene komisije za dokumentacijo še vedno ponavljamo, se vrtijo ob potrebah po strokovno urejeni in delujoči dokumentaciji. Tu je dela še in še — sklenili smo, da se bomo najprej lotili dokumentacije periodike. Prvič je bilo o tem govora že na posvetu o etnološki dokumentaciji dne 25. oktobra 1973 v Ljubljani, zadnjič pa na sestanku Izvršnega odbora Slovenskega etnološkega društva dne 28. januarja 1976. O tem, kaj je bilo storjenega v zvezi s to akcijo, smo poročali na sestanku Slovenskega etnološkega društva 27. novembra 1976. Dejstvo, da se tega pogovora mnogi niso udeležili, naj bo navedeno v opravičilo ponavljanju delno že znanih stvari v pričujočem poročilu.

Storjeno je bilo naslednje: na podlagi kataloga tujih revij v knjižnicah ISN, SEM, PZE za etnologijo, NUK, ISF (Instituta za sociologijo in filozofijo) ter BO (Biološkega oddelka Biotehniške fakultete) smo sestavili seznam tuje in domače periodike in ga poslali vsem sodelavcem treh ljubljanskih etnoloških ustanov (PZE pri FF, ISN, SEM) in drugim, ki so izrazili željo po sodelovanju. Iz seznama naj bi izbrali najmanj dve reviji, ki bi ju bili pripravljene spremljati in dokumentirati. Predvidevali smo, da bi bilo za potek akcije najustreznejše doseči sporazum vseh treh ljubljanskih ustanov, po katerem bi bilo sodelovanje pri dokumentaciji določeno za redno delovno obveznost vseh delavcev. Do tega sporazuma doslej še ni prišlo zaradi oklevanja sodelavcev SEM. Do junija lani smo prejeli odgovore iz vseh treh ustanov. Večina naprošenih je pokazala pripravljenost za sodelovanje. Izjema je samo Slovenski etnografski muzej; iz te ustanove so se prijavili trije sodelavci, pa še ti so bili pripravljene sodelovati samo v primeru, če bi se vključili v delo tudi ostali etnologi iz SEM. Na začetku šolskega leta 1975/1976 se je k sodelovanju prijavilo tudi veliko študentov etnologije.

Do jeseni 1975 smo se pozanimali za razne načine dokumentiranja in se končno odločili za sistem RBK — robno luknane bušene kartice, ki jih je mogoče kupiti pri zavodu Informator v Zagrebu. Izdelali smo geselnik, ki je bil predmet diskusije na omenjenem sestanku Slovenskega etnološkega društva. Kljub vsemu stvar še ni stekla in domnevamo, da se tisti, ki so se lani odzvali povabilu za sodelovanje, že sprašujejo o resnosti zamisli, o kateri smo toliko govorili. Doslej se nismo nikamor premaknili predvsem iz dveh razlogov:

- Društvo je bilo registrirano šele konec meseca februarja. Pred tem denarja, ki ga rabimo za nakup omare, kartic, škarij in igel, nismo mogli uporabiti.
- Dokončne razporeditve zadolžnikov ni mogoče napraviti, dokler ni jasno, kaj mislijo v SEM. Delovni skupnosti te ustanove je bilo namreč 10. novembra 1975 poslano pismo, v katerem smo jih prosili, naj se dokončno odločijo, ali bodo sodelovali ali ne in nas o tem obvestijo. Odgovor pričakujemo.

To še ni vse. Prostora ni v nobeni naši ustanovi preveč, vendar smo na sestanku Izvršnega odbora SED 28. januarja 1976 govorili o tem, naj bi bila dokumentacija spravljena v prostorih ISN, kamor po svojem pomenu in značaju tudi sodi. Delo-razpošiljenje formularjev, prenašanje sinopsisov na kartice (tipkanje in luknanje), dajanje informacij — bosta začasno skušali opraviti bibliotekarski ISN in PZE za etnologijo. Ko bo akcija stekla, se bo pokazalo, ali bosta zmogli poleg ostalega dela vse to opraviti v rednem delovnem času. Vsekakor upamo, da bo ta rešitev začasna in da bo za to delo kar najhitreje mogoče nastavit vsaj honorarno moč. Težave bo povzročilo tudi kompletiranje letnikov, ki prihajajo neredno ali pa se po prihodu v ustanovo razgubijo po mizah in predalih posameznikov. Bilo bi zelo zaželeno, da bi se vse tri ljubljanske etnološke ustanove zavzele, da so pripravljene in dolžne izdati svoje gradivo sodelavcem te akcije. Upamo tudi, da bomo finančno zmogli nakup kartic po potrebi.

Vse te probleme bomo rešili pod pogojem, da bodo pokazale razumevanje zanje vsaj ljubljanske etnološke ustanove. V nasprotnem primeru bo komisija za dokumentacijo z obema posebno zadolženima bibliotekarkama vred izgubila moč in voljo, etnologi pa bomo ostali brez tekočih strokovno urejenih in vodenih informacij o dogajanju v etnološki stroki pri nas in v tujini. Morda pa to sploh ne bi bilo tako hudo...

Mojca Ravnik

poročila ustanov

O DELU V LETU 1975

UDK 06.05: 39 „1975“

Poročil o delu v letu 1975 nam niso poslali: Zavod za spomeniško varstvo (Maribor), Zavod za spomeniško varstvo (Celje), Železarski muzej (Ravne na Koroškem), Muzej (Kamnik), Tržiški muzej (Tržič), Zavod za spomeniško varstvo (Kranj), Mestni muzej (Ljubljana), Zavod za spomeniško varstvo SRS (Ljubljana), Ljubljanski regionalni zavod za spomeniško varstvo (Ljubljana), Zavod za spomeniško varstvo (Nova Gorica), Tolminski muzej (Tolmin), Pomorski muzej Sergej Mašera (Piran), Zavod za spomeniško varstvo (Piran), Loški muzej (Škofja Loka), Muzej (Idrija), Tehnični muzej Železarne (Jesenice).

PEDAGOŠKO ZNANSTVENA ENOTA ZA ETNOLOGIJO NA FILOZOFSKI FAKULTETI V LJUBLJANI

Težišče pedagoškega dela na PZE je bilo posvečeno pripravam novega učnega načrta za etnologijo. Sestavljen je bil predlog, po katerem bi bilo mogoče študirati etnologijo kot samostojno skupino, poleg dosedanjih dveh možnosti študija pod A in B. Predlog predvideva tudi bistvene vsebinske spremembe v predmetniku z razširitvijo in poglobitvijo posameznih področij etnologije. Žal ostaja uresničitev načrta zaradi premajhnega števila fakultetnih učiteljev, zaradi prostorske utesnjenosti in še iz drugih razlogov, za zdaj nemogoča. Kljub temu ostaja zastavljeni učni načrt s samostojno skupino, cilj, ki ga bodo skušali na PZE čimprej doseči.

Težišče znanstvenega dela na PZE je bilo v organizacijskem in vsebinskem delu pri Etnološki topografiji slovenskega etničnega ozemlja. Sodelavci in študenti so samostojno izdelali ali sodelovali pri izdelavi naslednjih osnutkov in vprašalnic: Uvod (teoretična izhodišča), Lovstvo, Ribištvu, Nabiralništvo, Čebelarstvo, Rokodelstvo in obrt, Promet, komunikacijska sredstva in komuniciranje, Prehrana, Proračun, Družinsko sorodstvene zveze, Vzgoja, Prebivalstvo, Krajevna skupnost, Družbeno razlikovanje, Vrednote in moralne norme, Delovne skupnosti, Fantovske in deklishe skupnosti, Družbene organizacije, Prijateljstva, poznanstva in klike, Zdravilstvo, Zgodovinska zavest in geografsko obzorje in tehnično znanje. Začeti sta bili tudi dve topografski raziskavi, ki ju financira RSS: Galjevica — nosilka Mojca Ravnik in Vitanje — nosilca Duša Krnel-Umek in Zmago Šmitek.

V študijskem letu 1974/75 je odšel v pokoj dolgoletni profesor in predstojnik dr. Vilko Novak, ki je vzgojil v svojem dolgoletnem postrtovalnem delu številne etnologe. Na PZE je ostal še kot honorarni predavatelj in mentor mlajšim sodelavcem, za kar so mu vsi iskreno hvaležni.

Novembra meseca se je zaposlil kot stažist Janez Bogataj, ker je bila prenesena na PZE iz Inštituta za slovensko narodopisje SAZU raziskovalna naloga Slovenska etnološka bibliografija.

Vpis na etnologijo se je v študijskem letu 1975/76 v primerjavi s prejšnjimi leti zelo povečal. Od prejšnjih 50 slušateljev je zdaj v vseh letnikih 71 rednih in 10 izrednih študentov. V prvi letnik se je vpisalo 38 (15 pod A), v drugi 14 (6 pod A), v tretji 16 (3 pod A) in v četrti 3 študenti.

Meseca septembra je dosegla stopnjo magistre, prva na PZE za etnologijo, Živka Črnivec, asistentka na fakulteti za sociologijo, politologijo in novinarstvo. Zagovarjala je magistrsko nalogo Kulturna podoba marginalne družbe na obrobju mesta Ljubljane (Študija naselja Tomačevo 55).

Pomembno novost v delu PZE predstavlja ustanovitev sveta PZE, v katerem so vsi delavci na etnologiji, trije študenti — predstavniki svetov letnikov in dva predstavnika uporabnikov: Ljudmila Bras in dr. Tone Cevc.

Počitniška praksa za študente etnologije je bila organizirana v povezavi z etnološkima ustanovama v Ljubljani in drugimi ustanovami, kjer so zaposleni etnologi. Študenti so opravljali prakso v Slovenskem etnografskem muzeju (12), Inštitutu za slovensko narodopisje SAZU (2), Gorenjskem muzeju (3), Pomorskem muzeju (2), Dolenjskem muzeju (1), Zavodu za spomeniško varstvo SRS (7), Ljubljanskem regionalnem zavodu za spomeniško varstvo (2) in Zavodu za spomeniško varstvo Nova Gorica (1).

Poskusi praks v ustanovah ali pod mentorstvom kustosov na terenu, so bili že v prejšnjih letih. Zaradi večje povezave študija s konkretnim strokovnim delom je bila taka oblika prakse še razširjena. Čeprav bo potrebno prakso organizacijsko in vsebinsko še izpopolniti, to ne zmanjšuje njenega pomena. Nedvomno je potrebno in nujno, da se študenti že med študijem seznanijo s kar največ oblikami etnološkega strokovnega dela in se tudi tako pripravijo na svoj poznejši poklic. Zato je še nadalje želeli, da bi se nadaljevale take oblike sodelovanja z ustanovami in izmenjava mnenj z mentorji o praksi pri seminarskih vajah.

Na PZE je predaval arh. dr. Peter Fister o pogledih arhitekta na spomeniškovarstvene probleme etnoloških spomenikov. Etnološkega seminarja na Poljskem se je septembra meseca udeležila Mojca Ravnik (glej Glasnik SED 5, 15/1975). V drugi polovici septembra je bil na študijskem potovanju v Minsku in Moskvi inž. prof. dr. Slavko Kremenšek. Sodelavci PZE so se udeležili jugoslovskega etnološkega posvetovanja v Stubiških toplicah v začetku oktobra (glej Glasnik prav tam). V prvi polovici oktobra je bil gost PZE dr. Sergej A. Tokarev (glej Glasnik prav tam). V istem času je bil gost mag. Andrej Brenč, asistent etnološke katedre v Poznanu.

Duša Krnel-Umek

ISN PRI SAZU

Večina sodelavcev Inštituta za slovensko narodopisje pri SAZU se je v I. 1975 največ mudila z izdelavo vprašalnic za Etnološko topografijo slovenskega etničnega ozemlja. V skupno razpravo so bile dane: Letne šege, Šege ob rojstvu, ženitvi in smrti, Delovne šege agrarnega področja, Otroška igra in igra odraslih, Ljudsko gledališče, Izviri znanja, Tehnično znanje, Jezik, Besedna umetnost in Branje.

Dr. M. Matičetov si prizadeva končati terensko delo v Reziji, vendar mu dolina očitno še ni izdala vseh svojih skrivnosti. L. 1975 je bilo po njegovem morda najpomembnejše odkritje samorastniške vokalno-instrumentalne skupine iz Osojan: Trije mladeniči, ki so najprej peli po italijansko, so začeli peti po rezijansko. Besedila in napeve zlagajo sami, iz glave, brez zapisovanja. Za njihovih prvih sedem popevk v rezijanščini je oskrbel transkripcijo v krajevnem glasilu „All' ombra del Canin“, dve je predstavil v izvirniku in knjižnem prepisu v tržaški reviji Dan. — V Reziji je tudi odkril prvo slovensko posvetno varianto pravljice mednarodnega tipa AT 1910, o katerem je predaval na 4. simpoziju balkanske folklorne na Ohridu 7. julija 1975. — Njegovo raziskovanje termina živa bresa (debeli četrtek) je potrdilo mnenje F. Erjavca, da je to furlanska beseda in ne nemška izposojenka, kot je mislil Miklošič. — Dr. M. Matičetov je sodeloval tudi pri pripravah za izdajo Baudoin de Courtenayevoga rezijanskega slovarja, ki ga skupaj načrtujeta SAZU in AN SSSR. — Sicer je sekcija za ljudsko slovnost v začetni fazi pripravljanih del za izdajo slovenskih povedk.

Preostali čas SEKCIJE ZA LJUDSKE ŠEGE IN IGRE je bil namenjen obdelavi gradiva dveh raziskovalnih nalog, ki jih subvencionira RSS. H. Ložar-Podlogar je začela na podlagi zbranega gradiva pripravljati monografijo SPREMEMBE V VSEBINI IN OBLIKI KMEČKIH ŽENITOVANJSKIH ŠEG NA